

Η Ιστορική Πορεία της Ορθοδοξίας & το Αυτοδιοίκητο του Αγίου Όρους

Ορθοδοξία / Εκκλησιαστική Ιστορία

Αλέξιος Παναγόπουλος (Academician Prof. DDDr. Pdoc. Dr.Habil. Alexios Panagopoulos)

Το Άγιο Όρος γεωγραφικά βρίσκεται στο τρίτο, στο ανατολικότερο πόδι της Χαλκιδικής στην Κεντρική Μακεδονία του Κράτους της Ελλάδας. Το Άγιο Όρος μπαίνει στη θάλασσα του Αιγαίου για περίπου 50 χιλιόμετρα, ενώ το πλάτος του κυμαίνεται από 7 έως και 12 χιλιόμετρα. Συνολικά η έκτασή του αγγίζει τα 330 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Οι απόκρυμνες πλαγιές με το πυκνό δάσος φτάνουν σε ύψος τα 2033 μέτρα. Η ψηλότερη ορεινή κορυφή του έχει κωνοειδές σχήμα, όπου το παρεκκλήσιο της Μεταμορφώσεως.

Στην ελληνική μυθολογία διαβάζουμε δύο διαφορετικές απόψεις για τη γέννηση του Αγίου Όρους.^[1] Κάνουν λόγο για τις «Γιγαντομαχίες», δηλαδή τη μάχη που έγινε ανάμεσα στους «Γίγαντες» και τους Ολύμπιους θεούς. Ο γίγαντας Άθως αναφέρεται να πέταξε ένα τεράστιο βράχο εναντίον του θεού Ποσειδώνα, ο οποίος βράχος δεν βρήκε στόχο και έπεσε στο Αιγαίο, έτσι δημιουργήθηκε ο Αθωνικός

ορεινός όγκος. Σε άλλη άποψη μνημονεύεται ότι ο Ποσειδώνας χρησιμοποίησε το βουνό του Άθωνα ως τόπο της ταφής του ηττημένου γίγαντα. Στην ελληνική αρχαιότητα βρίσκουμε αναφορές για το Άγιο Όρος σε κείμενα, όπως στον Όμηρο (Ιλιάδα), στον Ηρόδοτο, στον Στράβωνα τον Έλληνα γεωγράφο, και άλλους.

Αργότερα η χερσόνησος του Άθωνα ήταν μέσα στην πορεία εισβολής του Πέρση Ξέρξη Ι΄ περί το 438 π.Χ. Κατόπιν με το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου ο έλληνας αρχιτέκτονας Δεινοκράτης, πρότεινε όλο το βουνό να λαξευτεί και να πάρει τη μορφή του Μ.Αλέξανδρου. Στα χριστιανικά χρόνια θα μετατραπεί σε ένα πνευματικό και θρησκευτικό κέντρο, για τη μεγαλύτερη μοναστική κοινότητα της Ορθόδοξης Χριστιανοσύνης. Στη διάρκεια του ταξιδιού τους η Θεοτόκος Παρθένος Μαρία με τον Ιωάννη τον Ευαγγελιστή για να πάνε να συναντήσουν τον Λάζαρο, μια ισχυρή καταιγίδα τους αναγκάζει να σταματήσουν στο Άγιο Όρος, εκεί μια ουράνια φωνή είπε: «ας γίνει αυτός ο τόπος η κληρονομιά και ο κήπος σου, ένας παράδεισος και ένα καταφύγιο σωτηρίας για όσους αναζητούν τη σωτηρία». Έτσι αρχικά έγινε το «Άβατον» εισόδου στο γυναικείο φύλο.

Οι πρώτοι ασκητές μοναχοί θα πήγαν στο Άγιο Όρος περί τον 3^ο-4^ο αιώνα μ.Χ. Μετά την ισλαμική κατάληψη της Αιγύπτου (7^{ος} αιώνας), αρκετοί ορθόδοξοι μοναχοί της Αιγύπτου, φεύγουν να πάνε στον Άθωνα. Ο Άγιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης

αναφέρει ότι: «έκτιζαν ξύλινες καλύβες με αχυρένιες στέγες, και μαζεύοντας καρπούς από τα άγρια δέντρα κατάφερναν να βρίσκουν την τροφή τους». Η Αθωνική Κοινότητα πέρασε μέσα από περιόδους ευημερίας και εντάσεις[2].

Η Ορθοδοξία μέσω του Αγίου Όρους για πολλούς αιώνες μέχρι τώρα συγκεντρώνει το παγκόσμιο ενδιαφέρον των ανθρώπων. Ο Άθως παραμένει η ζωντανή ιστορία της Ορθοδοξίας, που συγκινεί όλους, πιστούς και απίστους. Η Ορθοδοξία κατάφερε να έχει το Άγιον Όρος ως αυτόνομο τμήμα και να αποτελεί ένα αυτοδιοίκητο τμήμα εντός του ελληνικού κράτους. Βρίσκεται στη Χερσόνησο του Άθω, στη Χαλκιδική, στην Ελληνική Μακεδονία του Μέγα Αλέξανδρου και του διδασκάλου του φιλόσοφου Αριστοτέλη. Περιλαμβάνει είκοσι ιερές μονές και άλλα μικρότερα μοναστικά ιδρύματα, μάλιστα και ανεπίσημα χαρακτηρίζεται ως «αυτόνομη μοναστική πολιτεία». Από το έτος 1988 συγκαταλέγεται μέσα στον επίσημο κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Λίγα μίλια νοτιοανατολικά του Άθωνα, μέσα στη θάλασσα βρίσκεται το μεγαλύτερο βάραθρο του Αιγαίου Πελάγους, που από τα 80 μέτρα βάθος απότομα φθάνει και στα 1.070 μέτρα. Με άφθονο ψάρι. Το πότε καθιερώθηκε το όνομα ακριβώς και το πότε διαδόθηκε ο Χριστιανισμός στον Άθωνα δεν μας είναι απόλυτα γνωστό. Σύμφωνα με μία ρωσική παράδοση, η ίδια η Παναγία Θεοτόκος εμφανίστηκε στην περιοχή του Άθωνα με πλοίο και οι κάτοικοί του ασπάστηκαν τον Χριστιανισμό.

Συγκεκριμένα, η παράδοση αναφέρει ότι η Κυρία Θεοτόκος μαζί με τον ηγαπημένο Ευαγγελιστή Ιωάννη, παραπλέοντας με πλοίο στον Άθωνα και καθ' οδόν προς την Κύπρο, για να επισκεφθούν εκεί τον Λάζαρο, λόγω της φοβερής θαλασσοταραχής αποβιβάστηκαν στην ακτή, παραθαλάσσια όπου βρίσκεται σήμερα η Ιερά Μονή των Ιβήρων. Εκεί η Παναγία Θεοτόκος αφού θαύμασε τον τόπο και το χώρο, τότε ακούσθηκε φωνή εξ ουρανού που της έλεγε: «Έστω ο τόπος ούτος κλήρος σος και περιβόλαιον σον και παράδεισος, έτι δε και λιμήν σωτήριος των θελόντων σωθήναι». Έτσι, σύμφωνα με την ιερή παράδοση, το Άγιον Όρος καθιερώθηκε να λέγεται «κλήρος και περιβόλι της Παναγιάς».

Μάλιστα σύμφωνα με τη παράδοση ο αυτοκράτορας Μέγας Κωνσταντίνος έκτισε στον Άθωνα αρκετούς ορθόδοξους ναούς, αν και για κάτι τέτοιο δεν έχουμε αρκετά τεκμήρια. Με βάση όσα έχουν γραφεί, τον 4^ο αιώνα υπήρχαν εκεί Χριστιανοί, τα ίχνη και η τύχη τους παραμένουν για εμάς άγνωστα. Πιθανόν κάποιοι μεμονωμένοι ερημίτες που ασκήτεψαν στον Άθωνα στη διάρκεια του 4^{ου} και 5^{ου} αιώνα μ.Χ., ίδρυσαν τα πρώτα ναΐδρια, ενώ έγιναν πολυάριθμα απ' τον 9^ο αιώνα μ.Χ., όταν άρχισαν να γίνονται οι πρώτες προσπάθειες για την οργάνωση σε μοναστηριακές κοινότητες.

Κάποιοι ιστορικοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι στην Ιερά Σύνοδο στην Κωνσταντινούπολη το έτος 843 συμμετείχαν και παρευρέθησαν μοναχοί του Αγίου Όρους για την αποκατάσταση της Ορθοδοξίας και των Ιερών Εικόνων. Από τα μισά του 9^{ου} αιώνα ο Ιωάννης Κολοβός θα κτίσει στο βόρειο τμήμα, τη Μεγάλη Βίγλα, δηλαδή το πρώτο Μοναστήρι. Από τότε θα οριστούν τα σύνορα του Άθωνα και θα απαγορευτεί η είσοδος των λαϊκών δίχως λόγο, καθώς και των βοσκών με τα κοπάδια τους, σε αυτό. Έτσι, ο Άθωνας θα αποτελεί τον αποκλειστικό τόπο των ορθοδόξων ασκητών και το ιερό «οικητήριο βίου αγίου».

Πέρα από τα παραπάνω, από πλευράς ιστορικής άποψης, οι κύριοι λόγοι της ανάπτυξης του ορθόδοξου μοναχισμού στο Άγιο Όρος, ήταν πιο συγκεκριμένοι. Αφού διαλύθηκαν οι αρχαίες πόλεις πάνω στον Άθωνα, είχε ως συνέπεια όλος

αυτος ο χώρος να μείνει κενός και επομένως κατάλληλο έδαφος για ασκητές. Οι εχθροί της Ορθοδοξίας και του Βυζαντίου στις ανατολικές περιοχές, έκαυσαν ή κατέστρεψαν τα παλιά μοναστήρια. Κατόπιν η εικονομαχία που ξέσπασε στη πόλη της Κωνσταντινούπολης, έκανε πολλούς μοναχούς να αναζητήσουν ένα νέο ορθόδοξο χώρο για μοναστικό «καταφύγιο».

Με αυτά τα δεδομένα, κάποιοι ιστορικοί συμπεραίνουν ότι ο ορθόδοξος μοναχισμός του Αγίου Όρους ξεκίνησε περί τον 8^ο αιώνα. Από τον επόμενο αιώνα τον 9^ο αιώνα το Άγιον Όρος θα αποτελέσει και ιστορικά, το κυριότερο ορθόδοξο μοναστικό κέντρο της περιόδου αυτής, αλλά και όλων των μετέπειτα εποχών για τον Ορθόδοξο κόσμο.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

